

Maktabgacha ta'lim tashkilotida sahnalashtirish faoliyati ilmiy yondashuvi

Karimova Shoira Baxtiyarovna

Qoqon davlat universiteti o'qituvchisi

Cho'tanboyeva Madina Xikmatojon qizi

Qoqon davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sahnalashtirish faoliyatining bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi roli va pedagogik ahamiyati ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Unda dramatisatsiya, qo'g'irchoq teatri va rolli o'yinlar orqali bolalarning nutqi, fantaziyasi, emotsional rivoji va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, sahnalashtirish faoliyatini samarali tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari va metodik usullari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: sahnalashtirish faoliyati, qo'g'irchoq teatri, dramatisatsiya, ijodiy qobiliyat, maktabgacha ta'lim, ijtimoiy ko'nikmalar, emotsional rivojlanish, pedagogik yondashuv

Abstract: This article analyzes, from a scientific perspective, the role and pedagogical significance of staging activities in preschool education institutions for developing children's creative abilities. It examines issues related to shaping children's speech, imagination, emotional development, and social skills through dramatization, puppet theatre, and role-playing games. In addition, the article highlights the pedagogical conditions and methodological approaches for effectively organizing staging activities.

Keywords: staging activities, puppet theatre, dramatization, creative abilities, preschool education, social skills, emotional development, pedagogical approach

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sahnalashtirish faoliyati — bu bolalarning ijodiy, nutqiy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga xizmat qiluvchi murakkab pedagogik jarayon bo'lib, unda dramatik o'yinlar, qo'g'irchoq teatri va sahna ijodi faol qo'llaniladi. Bu faoliyat o'yin va badiiy ijodning integratsiyalashgan shakli bo'lib, bolalar fikrlashi, nutq ifodasi, ijtimoiy o'zaro munosabatlar va his-tuyg'ularni anglash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Teatr pedagogikasi, uning ichida sahnalashtirilgan o'yinlar va qo'g'irchoq teatrlari, bolalar tarbiyasida qadimdan qo'llanib kelinadi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sahnalashtirish faoliyati bolalarning nutqini rivojlantirish, ijtimoiy kommunikatsiyalarni mustahkamlash va emotsional, ijtimoiy barqarorlikni shakllantirishda samarali usul ekanligi tasdiqlangan.

Sahnalashtirish orqali bolalar fantaziya va tasavvurni kengaytiradilar. Ular voqealarni o'zicha qayta yaratish, obrazlarni jonlantirish va ularni boshqarishni o'rganadilar. Bu jarayon ijodiy tafakkurning rivojiga hissa qo'shadi, chunki bola o'z

tasavvur doirasini kengaytiradi va turli muammolarga ijodiy yondashishni o‘rganadi. Nazariy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, dramaturgik o‘yinlar va qo‘g‘irchoq faoliyati bolalar nutqini boyitadi, dialog yuritish va dramatik strukturani tushunishni mustahkamlaydi.

Sahnalashtirish faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Teatr va dramatisatsiya jarayonida bolalar birgalikda ishlash, murosa topish, rol taqsimlash va boshqalar bilan samarali muloqot qilishni o‘rganadilar. Bu esa ularning ijtimoiy moslashuv darajasini oshiradi, hamda guruhda ishlashni o‘zlashtirishga yordam beradi.

Ko‘plab tadqiqotlar sahnalashtirishni bolalar nutqini rivojlantirish vositasi sifatida ham aniqlaydilar. Nazariy va amaliy izlanishlarda ta’kidlanishicha, dramatik o‘yinlar nutq faoliyatini rag‘batlantiradi va bolalarning og‘zaki ifodalay bilish qobiliyatlarini oshiradi. Tarbiyachilar tomonidan qo‘llaniladigan dramatik konstruktsiyalar bolalarga leksik boylikni kengaytirish, grammatik to‘g‘rilikni chuqur anglash va nutq strukturasi bilan ishlash imkonini beradi. Bu maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini shakllantirishda muhim amaliy vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Emotsional rivojlanish nuqtai nazaridan sahnalashtirish faoliyati bolalarga o‘z his-tuyg‘ularini anglash va boshqarish imkonini beradi. Bolalar sahna jarayonida turli hissiyotlarni ifoda etib, boshqalarning his-tuyg‘ulariga hamdardlik bilan qarashni o‘rganadilar. Bu esa ularning emotsional intellektini rivojlantiradi va ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli o‘zaro munosabatlar o‘rnatishga yordam beradi.

Pedagogik tadqiqotlarda sahnalashtirish faoliyatining ijtimoiy-emotsional qobiliyatlarni rivojlantirishda ham ijobiy ta’siri qayd etiladi. Masalan, qo‘g‘irchoq teatri orqali bolalar o‘zaro muloqot qobiliyatlarini mustahkamlaydi, konfliktli vaziyatlarni boshqarishni o‘rganadi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash muhitida hissiy ifodani boyitadi.

Sahnalashtirish faoliyati bolalar uchun nutq orqali o‘rganish jarayonini ham yaxshilaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, dramatik dramatisatsiya va qo‘g‘irchoqlar bilan ishlash bolalar fonetik va lingvistik ko‘nikmalarini oshiradi, ularning og‘zaki nutqini strukturaviy va mazmunan boyitadi.

Pedagogik metodika nuqtai nazaridan sahnalashtirish faoliyatini samarali amalga oshirish uchun didaktik tamoyillar va metodik strategiyalar muhim ahamiyatga ega. Bu tamoyillar bolalarning psixologik qulayligini ta’minlash, ularni faol ishtirokga jalb etish, individual xususiyatlarini inobatga olish va ijodiy faolligini rag‘batlantirishga qaratilgan bo‘lishi lozim.

Umuman olganda, sahnalashtirish faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy, nutqiy, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga integratsiyalashgan ta’sir ko‘rsatadi va ularni zamonaviy pedagogik jarayonda samarali qo‘llash muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Timmins S., King P. An exploratory study into the perceived benefits of, and barriers to, the pedagogical use of puppet play in the early years. *Journal of Early Childhood Research*, 2024.
2. Ismailova N.I. Maktabgacha ta’lim tashkilotida sahnalashtirish faoliyatining vazifalari. *Science and Education journal*.

3. Boyitova A. Sahnalashtirish faoliyati jarayonida bolalarda ijodkorlikni rivojlantirishning o‘ziga xosligi. Maktabgacha va Maktab ta’limi jurnali.
4. Karaolis O. Being with a Puppet: Literacy through Experiencing Puppetry and Drama with Young Children. Educ. Sci., 2023.
5. Iuga F., Turda S. The Impact of Puppet Theatre Among Preschoolers Socio-Emotional Abilities Development. Educatia 21, 2022.
6. Ilk qadam maktabgacha ta’lim tashkilotlarining takomillashtirilgan Davlat o‘quv dasturi T.: YUNISEF, 2022
7. Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning Davlat standarti // <https://lex.uz/docs/5179335?query>
8. Qodirova F.R., Toshpulatova Sh.Q., Kayumova N.M., A’zamova M.N. Maktabgacha pedagogika Darslik T.: Tafakkur nashriyoti, 2019
9. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika T.: Fan va texnologiya, 2019
10. Karimova L. Bolalarda ijodiy rivojlanishning pedagogik asoslari T.: Fan, 2020